ГОДИНА XXIII. На Цетињу, у суботу 23 јула 1894. БРОЈ 30.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО УГАРСКУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ и све остале земље у ЈЕВРОПИ у АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гл. Црногорца" на Цетиње, а може се и преко отправништва новина на коју драго пошту. Дописи шаљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму из петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе веће и на дуже вријеме погађа се.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 22 јула.

Рат између Јапона и Китаја, који је био у изгледу, већ је објављен. Наши читаоци већ су се упознали са корејскијем питањем, које је узрок овоме рату. Такођер знаду какво становиште Русија заузимље према судбини свога сусједа, мале корејске краљевине. А сада доносимо како бечка „Преса" гледа на тај догађај на крајњем истоку.

Јапон се не може мијешати са осталијем азијатскијем државама, — вели бечки лист. Његови државници јевропски су образовани и упознали су се са односима великијех држава јевропскијех. Они познају њихове снаге и њихове аспирације као и њихове колеге у Јевропи, те су схватили какву улогу у будућности Јапон треба да игра, ако хоће да своју самосталност сачува. Узрок, што Јапон хоће да покори Кореју, јесте Русија. Кад Русија доврши велику жељезницу преко Сибира, па ако хоће на јапонском мору да заузме положај сличан ономе, што је заузела американска унија хвала жељезничкој свези у својијем јужно приморскијем државама, и Канада у Колумбији, Русија ће бити принуђена, да се утврди у Кореји, и онда би самосталност Јапона свршила. За то Јапон мора да Русију предуприједи у Кореји. Отуда Јапонска окупација Кореје, која иначе тежи да узме посјед у богатој овој земљи и да се њоме користује, него ли да је политички подложи, ако се ствар сврши путем мирне трансакције. Ако се то не узможе, Јапон је готов на рат. Најприје му рат предстоји с Китајем. Изгледа, да се не боји оружане руске интервенције. Изгледа да би појава руске флоте на јапонскијем обалама извукла Инглеску из неутралности. Русија по суху неможе Китају помоћи, у чему су у Токију добро извијештени. Један јапонски официр прешао је Сибир на коњу, и увјерио се да се туда не гради жељезница по американски, те да ће проћи још доста година док се доврши. За то јапонска влада, хоће да се користи тијем временом, док још може. И ако Јапон не броји него 40 милиона становника, а Китај 360 милиона, ипак се први не боји рата. Јапонска је флота бројем топова, снагом мрнара и приправом јача од Китајске. Истина Јапон не може више од 200,000 војника на бојно поље извести, а Китај може три пута више, али су Јапонци много боље јевропски извјежбани и наоружани новијем оружјем. И у јунаштву су Јапонци надмоћнији од Китајаца. За то се у Токију не боје Китаја.

Тако бечки лист пише, одакле би се могло закључити, да ће Јапон постигнути, што хоће. Али прашка „Политик" друкчије мисли. Велика важност Кореје за интересе американске и јевропске — вели прашки лист — коначно ће одлучити њену судбину, што значи, да неће велесиле допустити, да Корејом завлада Јапон. У ниједном случају пак то неће Русија допустити, и већ из самог узрока, да се Русија у корејске ствари не умијеша. Инглеска и американске сједињене државе све ће учинити, да Јапон задрже у границама. И по свој прилици јапонско-китајски рат неће имати никаква резултата. Ратно бродовље велесила ту је готово да заустави крвопролиће. Заинтересиране државе објавиће своју интервенцију, која ће тако успјети, да нађе начин споразума, без да се корејско питање приближи своме рјешењу. Оно има великог значаја, и његово рјешење лежи на пољу борбе свијема другијех интереса, него ли Јапона и Китаја.

И ми се слажемо са прашкијем листом.

Опет се у новинарству почело много говорити о Босни и Херцеговини. „Варшавски Дневник" одговарајући аустроугарскијем листовима, овако завршује: „Ово су жеље аустро-угарскијех публициста поводом 16-тогодишњице берлинског трактата. Но ма како да су лијепе и примамљиве ове наде и рачуни, на жалост, они су учињени без крчмара: заборављена је Русија, коју би ипак требало запитати. А Русија држи, да су Босна и Херцеговина земље турске, само за вријеме окупиране Аустро Угарском, и то гледиште она неће оставити као што га и до сада није оставила, и влада у будућности она ће остати на земљишту берлинског трактата, који служи основом све руске политике. И ма што не говорили Мађари, Њемци и Чивути, ма како не преузносили „велики културни задатак," што су они извршили у Босни и Херцеговини, — они неће Русију преварити. Жртвовавши крв својих синова за слободу словенскијех земаља, Русија их неће оставити у њемачко-мађарско-чивутску кабалу. — а доће ли ствар до отворенога сукоба, мала Русија неће се поплашити велике Угарске и неће отступити од својих законитијех захтјева."

ИЗ БУГАРСКЕ.

Код Тончева.

Први преставник нове владе, — пише даље извјесник „Н. Времена" — с којим сам говорио опширније, био је министар трговине г. Тончев. Веома љубазан и предусретљив већ при првом виђењу, он је продужио своју непромјењиву пажњу и за све вријеме мога бављења у Софији.

— Ја бих хтио, — говорио је госп. Тончев — да ви пођете из Бугарске бољијем и основанијем мњењем него што влада данас о нама у Русији. Геноза тога мњења може се разумјети; ми не можемо осуђивати Русе, што они сматрају Бугаре као варалице и пријеварне; они су то мњење створили по политици Стамбулова и по извјештајима аустријскијех листова. А држање аустрискијех листова према руско-бугарском сукобу познат је: из бугарскијех листова они препечатавају оно што може раздражити Русе, а из рускијех оно што може бугарске патриоте страшити. За једну ствар би се могло замјерити руској штампи: она би требало да има поуздано и савјесне извјештаче из Бугарске, како би стала у трајном душевном саобраћају с њом; можда тада иностранијем рептилијама г. Стамбулова не би одило за руком, да тако удаљују Русе од Бугара... Истина, до сада се није могао ни замислити руски кореспондент у Бугарској. Руски се није смјело ни говорити, руски језик био је прогнат из гимназија, познанство с Русима сматрало се издајством, руски лист није смио у Бугарску.... Али ми не мислимо крити се; горко искуство нас је убједило, да Стамбуловљева система државнијех тајна и фалсифицiранога добростања није нам донијела него разочарања, није посијала у Јевропи него неповјерење према нама. Наше министарство коре русофилством, а сво ви кажете да га руска штампа кори русофобством г. Стојилова.... Рећу Вам, да тај укор, можда оправдан за прошлост, није сасвијем умјестан за садашњост. Државник у младој држави, која расте и развија се, који се [illegible] ... [illegible] што стати на једној тачци непомичан, ако није самољубац а окорјели доктринар, који се на вољу народну не обазире него само хоће да влада његова теорија. А такав није био ниједан од садашњијех министара. Ми смо дошли на владу, да будемо органи народне воље, а не да њу савлађујемо. Без сумње у приватном животу мњења, укуси и симпатије мијењају се. Лако може бити, да на прилику тај исти госп. Стојилов, као западњак по васпитању, убјеђењем и начином мишљења и живота мање нагиње Русији него ли Јевропи; али му народ диктира, да се приближи Русији, и он као и ми сви покорава се вољи народној и без сумње много мисли како да дође до modus vivendi без понижења. Што се тиче нападаја с бугарске стране на нас због русофилства, они су исто тако мало основани. Ријечи и називи имају своју историју: садашњи бугарски русофил није то што и русофил из епохе Батенберга. Нас оптужују у „Свободи," да ћемо издати Бугарску Русима и да ћемо за себе уздржати власт помоћу Казака. То није истина. Прије свега ја мислим, да Русија неће макнути једног војника ради нашијех унутрашњијех одноcа — и страх од тога је проста измишљотина, којом се Стамбулов знао користити, кадгод је хтио. Ви не можете себи преставити, какав је утисак он учинио узбуном, да је г. Татишчев тражио Бургас и Варну за луке руске флоте.... Било је вријеме када је бугарско русофилство збиља одило за стварнијем рускијем покровитељством.... Таквијех русофила већ нема у Бугарској. Можда се који још налази гдје по унутрашњости. Већина је емигрирала у Русију и отуда не видећи историјски ход Бугарске кроз посљедњијех осам година, ни промјену њеног културног уређења, остају при свом пређашњем убјеђењу, које се породило у њима не из особитог привржења к Русији, колико из неповјерења у народнијем силама за самосталност бугарске државе. Они нијесу могли себи представити, да би Бугарска могла опстајати без иностраног туторства, па су говорили: „Кад нам је то туторство потребито, оно мора бити руско, за то што смо ми Бугари сродни Русима, они су наши ослободитељи, ми смо обвезани Русији вјечнијем признањем за крв њенијех синова, који су пали по бугарскијем пољанама, благоговјењем према усопшем Цара Александра II и т. д." И савремени политичар бугарски говори то исто за мало друкчије. Он је био свједоком, како је мала Бугарска живјела неколико времена и без Русије, те је не сматра необходном, и на

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА."

ПРУТ ДО ПРУТА ЈАК — БРАТ УЗ БРАТА ДИВ!

легенда српска и хрватска

у спомен тисућњица цара Светопука.

> Брат с братом, род с родом — пут к свому слободу! — М. О.

Знаш ли тестир, браћо, рећи коју у китар љубави братимскеј — аврај слоге и напретка нашег?

Одавно мислим ја и пребирам мисле, те на ову смислих, помоз' Боже, и у добри час!

Одавна слушам ја о свежњу прути цара Светопука, како старац на самрти савјетовао синове послушно — вијну браћу, разбраћену:

У снопу прут је јак, сред браће брат — прут до прута јак, брат уз брата див!

•

Био сам ја на амвону у великом храму словенском — на Истоку и Западу[1]; помагао сам рукама својим везивати прут до прута у сноп, заламити лозу но лозу на старо, здраво дебло словенско:

да роде родом слоге и љубави — за се брат брату сврене, у коло уxвате један до другог браћа сва са Истока и Запада, Југа и Сјевера, којгод словом слове: Словени сви и свуд —

да буде свако свој на дому свом, да буду сви своји у колу братимском, на збору људском, на дивану мудром, на мејдану јуначком...

и сви своји узајимце: књигом, духом и потеком... умљем и знањем, просветом — напретком свеким!

С високе се висине догледао сам далеко, — у далеки неизмјерној, како се сунце наше помаља иза горе, иза тмина, како зора свиће иза ноћи, иза мрака:

долази доба и нашему јевропском — Словенству; диже се на живот словенски свијет, на живот дуговјечан. Бог да, и славан!

Ма је то на догледу — јест, јест — далеко, далеко; један межеш пажљиву оштром се нигда разабрати она знамења јутарња...

Ма, није ни чудо. Одавна се браће подијелила...

Синци мајке Славе развели на шесторо, на седморо најнеће благо народно: име и језик; сметли с ума свијет прађедовски расули сноп, растинили огњиште праве — разбратили се, разишли се, заборавили се!

Свако свој куђерак кућио, свак под својим кровом у причењу сунце уживо, свако по свом срцу Бога примио — брат за брата дуго, дуго и не разбирао...

Име Словени, језик словенски свега још записан у књигама старостави — спомен неразрушени великога народа... голубиње мараве!

•

И сунце оно сјало и пресјало. Како које ваљало засијало, тако се и гасити стало — док се најпосље не прометло у зализане мртвачко над гробом народним: да свјетлуца до покоја и одмаја грехобосег... до сунчева новога рођаја.

Једно цигло сунце одавечало високо небу под облаке — ено гније бијелог орла, што дви свијета крила завриђује.

И то сунце никада не залази. И то сунце никада не помрча — за тисућу ето љета! И то сунце згријева и ниће отуд отуд друге лед бијо, страна хвати.. од сјевера љутог.

Златокамена мајко Москво, чудо ледено, град Петров: Ура!

И једна цигла звијезда свуноћ нам пресјала: Нечерњача прво, а послије и данас Зорњача... звијезда Даница — претходница...

под Ловћеном убаво Цетиње: Слава ти је!

И родило се дуге ноћи пред зору још двије звијезде на видику словенском; али ходи свака својим небом — развиле широко —

под Авалом Биоград славни: Част ти је!

под Витошем Софија граде! Сретно, ал... у божи час!

А осврн' се десно, а осврн' се лијево по широкој дољачи планинској — свуд над нами небо облачно, мутно, натуштено, помрчина прна...

тек зад-и над мута сјевне, стријела креса, пламен суне — иза облака сјине часком и наша звијезда: да се знаде да смо живи, да се надамо, да се у се уздамо... да се не дамо!

• • •

Љубљано бијела ино си близу Загребу., Загребе господски — на домак Новом Саду.

Нови Саде — корак два од Сарајева...

Сарајево — један полет до Мостара!

На ипак није тако!

И зашто није?

Туђ прот умијешан свуд — па нас размичу на широко у шир, на далеко у дуж, једно од другога.

Туђа палица стреша нас, туђа палица бије нас — туђа рука ломи прут по прут, сноп расвсут.

И све то, јади, с нашег и нашег разбраћенства, ситничарства, правице-цјеђење љутње братомржње.

Запитачимо најприје, запитамо се, млатисламо: Чиј је Сријем? Куд ће Далмација? Чиј је Дубровник... Босна јадовна, Херцеговина тужна?

Јој, чујте, како се често браћа изврађа. Грају дижи, пуца, мисли, граје и намене. Замагли мутњом, да не виде сунца-истине: сипљу праx у очи ута

[1] Пасма листна овог издавао је и урећиво у Бечу, после д-ра И. И. Тисаие, «Ost und West» год. 1862—1866. Уред.

првом мјесту захтијева да „Бугарска буде за Бугаре,“ а на тијем недостаде: „било би добро опет стећи изгубљено покровитељство Русије“ за истијех узрока, што су наводили стари русофили. Тако видите разлику: русофили пређашњи своје руске симпатије нијесу раздвајали од самосталности Бугарске; њима је условљавало једно друго; а данашњи русофили стављају самосталност на прво мјесто, а руске симпатије на друго. Осим наведенијех узрока ми предпостављамо Русију Јевропи и с тога, што руски утицај није био на штету интереса бугарске трговине и индустрије, као што је јевропски послије прекида са Русијом. Сва Софија је у рукама Њемаца и аустријскијех сељака. Бугарски трговац тек што је почео да ради, срео је јаку конкуренцију, у којој се борба не може мјерати. А тога за вријеме Руса није било.

— Г. Радославов казао вам је, да ће министарство увести опет руски језик у гимназије. Увађање руског језика ја сматрам користнијем за Бугаре. Бугарин може да не говори руски, али мора разумјети и читати руски... Наш језик није још израђен, и у нужди ми се обраћамо руском језику, гдје налазимо готове нове изразе... Учена дјела Запада ми узимамо обично из рускијех превода, или помоћу њиховом....

— Ево вам у кратко: ја желим искрено зближење Русије и Бугарске. Прво то хоће народ; друго ја сматрам савез са Русијом природнији и кориснији од свакога другога савеза. Али, ако би тај савез био на уштрб наше самосталности, ја противу тога протестирам. Ми не знамо, што хоће Русија, осим једнога услова: удаљење Кнеза, што је, по мом дубоком убјеђењу, сасвијем немогуће; а Русија опет не зна што може од нас очекивати. За то би потребито било међусобно изравнати се и протумачити се....

Ово је извод из мог разговора са г. Тончевим. Тако су ми у општем исто говорили и остали чланови министарства.

Књижевност, умјетност и просвјета.

ПРИРОДНЕ НАУКЕ У НАШИМ ОСНОВНИМ И СРЕДЊИМ, МУШКИМ И ЖЕНСКИМ ЗАВОДИМА, С ПОГЛЕДОМ НА ВАЖНОСТ ТИХ НАУКА И ПОЛОЖАЈ ЊИХОВ ПРЕМА ДРУГИМ НАУКАМА.

(Ријеч нашим наставницима — али.)

Каква је била година, види се по љетини; а какав је био настава и васпитање, познаје се по омладини, гледајући на њихову: тјелесну снагу, вољу, разум, душу, нарочито осјећања и тежње. Здравље и тјелесна снага у омладине, најбоља је свједоба правилном васпитању у томе погледу. Ако је у омладине бистар разум, чиста и стална воља, ведра и за све што је лијепо осјетљива душа, вјештина читања, писања и цртања, тежња за све што је лијепо, добро и корисно, а одвратност од свега грдног, ружног, некорисног и штетног — то је онда најпоузданија свједоба правилном васпитању омладине у сваком погледу: физично-хигијенском, етично-моралном, религиозном, естетичном, водећи у свему потпуну хармонију.

Тако потпуно и хармонично образована омладина оспособљена је за сваки положај и за свако занимање у животу; тежи к свему доброме, лијепоме и корисноме, и на тим основама постављеној оној или оној струци или занату. — Другим ријечима: тако образована омладина не мари ову или ону струку, нити презире ону или ону занат, а ипак се образује ову или ону групу науке; премда може бити у извјесној мјери мање више наклоњена извјесној грани науке, струци, или занату, а никако да изабере једно за добро, лијепо и корисно, а све друго за некорисно и штетно, јер тада неће бити хармоничног образовања. У томе треба да се чувају најпрвије наставници средњих завода, да не би претјеривали говорећи о важности и потреби извјесне гране науке, или науке, коју предају, јер за све мане и недостатке у образовању омладине није крива омладина, него њезини васпитачи (наставници).

Према овоме, да посмотримо нашу омладину, која се васпитава и која се већ васпитали по нашим основним и средњим заводима — мушким и женским, посматрајући је у свим погледима образовања — сама ће нам казати мање и више недостатке у појединим погледима образовања, али најбоље ће нам казати у очи грдни недостатак наше омладине у техничком погледу образовања — управо тако показују нам многи наши примјери, који нас на сваком кораку срјетају.

Доста је села и насеља, па и вароши у нашој отаџбини, које немају ни ковача, који су нешто толико потребни као свештеници или учитељи, а да не говорим о броју других занатлија: дрводјеља, обућара, кројача, зидара и других; као је која, то су већином странци. Зашто је то, казује нам овај грдан, да речем, незнатан број наше омладине, која, свршивши основну или средњу школу, пође по занатима, што је јасан доказ, да наша омладина има одвратности од нечега, што је добро, лијепо и корисно. Сад да се запитамо, да ли је она ту одвратност добила у школи, или јој је урођена?

Дијете, као и одрасли, има ућијер к свугдје; па посмотримо наше малишане од пет, шест, па и седам година, што раде и чим се занимају? — Видјећемо да они немају одвратности, но наклоности за рад и занате: један прави кућице од пол-малених цигаља, други мијеси од блата пријан љо, лончиће или лутке; а пошто ти исти малишани сврше основну, или средњу школу изгубе ту наклоност, и ни један се не ода на коме занату, но што више гнушају их се и презиру их. Па зашто наша омладина узнаште, да добије ту грдну одвратност занатима, пошто изађе из школа, кад су занати добри, лијепи и корисни. Ко спори у то, нек' каже: одакуда намирујемо свакодневне потребе: одјело, стан, разне алате и оруђа? — Коме имамо да благодаримо, што тијелом бринемо [illegible] према свима и [illegible]? — Нашим ли занатлијама? А кад одговарамо на ова питања: гдје су највише распрострти занати и индустрија? — Онда ћемо врло лако одговорити зашто у нас нема заната, и што наша омладина има одвратност према њима? —

Живи нам је примјер Инглеска, Француска, Швајцарска, Холандија, Белгија и друге културне и индустријске земље. — Тамо је број занатлија највећи, и тај број сваким даном све више и више расте — чему има да се благодари ваљаном образовању тамошње омладине, поред других погледа образовања, у културном (радном) погледу. Из чега излази, да онамо, гдје се ваљано обрађују природне науке, у најширем смислу те ријечи, тамо су занати напредни и сваким даном све више и више напредују, а онамо, гдје су ове науке занемарене, нема ни помена о занатима, а о индустрији ни појма — тако је у нас. И сад смо на чисто зашто у нас нема заната, и што наша омладина има одвратности према њима. У прилог тога ево најјаснијег примјера, те да се насвједочи оно, што реносимо, да какве је године, казује нам љетина, а какав је настава и васпитање казује нам омладина. Примјер је мало поетичан, но ево вам га у томе облику да чујете — читаоци ће ми опростити, и ако неће хвалити критичари.

Негдје прољетос једне ведре ноћи као двојица изађемо у башту и сједнемо у густој трави. Бијаше мјесечина као дан, а небо нашарано милионима звијезда. Мој друг узавио цигару, искури се на леђа полегао је дуг и широк по густој трави, одвијајући густе димове, намијештено гледаше у небо. То бијаше један од интелигентних људи наше омладине. Ја бродом бијах убрао једну малу гранчицу питомог шипка, на опако беспослен постављен развиђе између мета и длане. Бијаше ми начудо, што да он има слабији мирис, него дивље, кад то није код других биљака, на пр. код дивље и питоме руже, но сасвим напротив — и хоћах тај научести казати моме другу, али видим, да га тако што не занима, но што више, да му је досадно говорити о тијем, те се посвећујем његовим изразом: „бабским дивљацима,“ и не знајући чим ће [illegible] оставим га на миру — и продужим се занимати мојом гранчицом — све продужимо ћутање, као и до тада. Наједанпут пореметише нашу тишину мој друг веселим узвиком: „Ха, ено је Маре!“ достојанствено казујући прстом неку звијезду на небо. Овај весели узвик окрене ми пажњу, али не на пронађену звијезду, већ на младог астронома, који баш тада ослобађаше лећима густу траву од грдне терета. — И мој млади астроном бијаше напредно весео, бар лице му бијаше добило такав израз. — „Је л' да је?“ — продужи „нагледа нас усијано звијезде.“ — Доказавши, једнако држећи руку к небу. Скута веселост бијаше овладала младим астрономом, јер и глас, као и израз лица бијаше израз радости. Сумњам да је и са Њутоном толика радост била овладала, кад је лежао под крушком, пуном зрелих крушака, као и мој млади астроном под ведрим небом, пуним сјајних звијезда, — видећи како је зрела крушка пала сама са крста — ријешио питање, које га је толико мучило.

Како им драго — тек доста слабидно обичајним његово питање, посавјетујем младог астронома, да не броји звијезде прстом, да не би добио брадавице, и понудим се за већ допредну цигару, ха приказим своју, хотећи тијем да прекројим промјену, а и да обиђем уреду, као је случајно буде.

Мој млади астроном (тако га од тога дана зовем) прими у смијех и пружајући ми цигару једнако смијући се рече: „зар и у ту бабску гатку вјерујеш?“ „Толико колико, да је она звијезда — Маре!“ Одговорих и примајући цигару помагах смијати му се — па се упутимо кући, јер бијаше већ касно.

Не знам, пошто смо се раздвојили, шта је он мислио — тек јест нешто, ако не о његовом „Маре“, а оно је бар о мојим „бабским дивљацима.“ Како му драго, тек добро се сјећам чим су се моје мисли бавиле могле растанка с њим:

Тај и знадем томе сличних примјера дивљу ми јасну слику о методу, настави и обливу предавања природних наука, у најширем смислу те ријечи, по нашим основним и средњим заводима оба пола; и о спреми васпитача наше омладине у тој грани наука, те ми већ не бијаше смијешан мој млади астроном што, ни да бијаше притечуо лећима грдни број њему непознатих биљака, не окрећеније пажње на њих — већ гледамо у милијунима звијезда изнарано небо и трудимо се, да позна оне звијезде, чија је имена некад чујао у школи. Па зар је он крив томе, што га не занимају околни предмети — ближа природа; што има одвратности према њој, и што своје испитателне погледе пружа на много даље и њему не приступачне предмете (тјелеса) у атмосфери? — Ко зна, а лако је према овоме погодити, куд још наша омладина управља своје испитателне погледе и о чем умује, кад му је одвратна ближа природа и појаве у њој? Па је ли она крива томе? Не, кривац је наша просвјетна власт, која поставља за васпитаче у нашим заводима неспремна лица (особе), да предају природне науке — ту праву важну грану наука, још при том лица (особе) без знања метода и педагошке спреме, јер за сваку грану наука може боље поднијети, (кад је нужда), неспремније лице (особа) за предавача, него у овој, што не би смјело да буде ни у којој, јер је ова грана наука најбогатија грађом, па за то и требају, за васпитаче те гране наука особе, које потпуно владају том грађом, а при томе врло методичне, које ће знати наћи најпоузданији, најкраћи и најбољи пут, којим ће предати тако богату грађу својим васпитаницима. Али је на жалост сасвијем друкчије. Ова грана науке даје се, да предају особе, које су може бити добро спремне, за обучавају 20—30 војника у „марширању,“ или која би можда добро тумачила разне догме из светог писма, и која би можда била спремнија за коју му драгу грану науке, да предаје, него за природу. Ријетко је срећом била наша омладина у предавачима оне гране науке, па је те место, ако не и горе и данас. Увијек су се у нашим средњим заводима пробијавали са том граном науке, па се и дан дањи њом пробијају и не зна докле ће се још с њом пробијавати; коме ли још неће пануги у дио, да буде „професор природних наука“ — и ко још то није био од наставника наших средњих завода. Много би корисније, а и боље било, до бољих прилика, сасвијем уклонити ту грану наука из наших средњих завода, бар не би наша омладина добијала одвратност, ако не ли наклоности к њој. Многи ће бити, који ће се противити, на час и насмијати овом мом мишљењу, а биће и таких, који ће рећи, да наша омладина из средњих завода доноси приличне, па и добро знање из тих наука. — Њих упућујем, да питају оне, који су свршиле основне и средње наше заводе, а оне који свршише те заводе школовани се и на страни, јер свако себе најбоље познаје.

(Свршиће се.)

(Вукови списи.) Из Беча пишу „Бранику“: „Овдје се бавио неколико дана г. Пера Ђорђевић државни савјетник у пензији и члан одбора за издавање Вукових дјела, а изаслан је био од српске владе, да прегледа заоставштину госпође Мине Вукомановићеве, кћери Вука Караџића. При прегледању те оставштине, на велико изненађење, нашло се загадн Вукових дјела, која нијесу ни сад штампана. Тако се нашло много допуна за Вуков рјечник, једна читава свеска народних пјесама, аутобиографија Вукова, Историја Србије у почетку овог вијека, одговор правник дриту Грујићу на његове примједбе на Вука превод гл. Псеми и т. д. Нађена је и кореспонденција Вукова с Копитаром, Гримом, Шафариком, Мушицким и т. д. У Вуковој библиотеци нађено је много ријетких српских књига. Осим тога нађене су ствари Вукове, тако и његова историјска [illegible] сарадњом.

нице, да се не гледе; грмљавом граху један на другог, да се не чују!..

— Шта, шта; шта велиш, по Богу, брате?

— Нема Србаља, нема! Под круном Звонимира сви и свуд Хрвати су!

— Ма, ево нас, ту смо! Срби смо, да, на сваку стопу земље крви и млијека ђеди наши, оци наши дадоше.

— Каква земља, какав језик? Ово је „листерјено хрватско тло.“ Господари овдје смо ми. Тецај се, Власи, ван! Ван, Србски, ван!..

А ти му, Србе-луташо, да богме не оставиш душан, па му враћаш као на срамоту.

— Не кармам ни у што ћирилско — подноси латинско!

— Мрзим латиницу — ево и опет ћирилице!

— Ћирилско писмо, влашко писмо!

— Латинска слова, јеретичка слова!

— Даље с Пољана — Гундулић је Хрват!

— Ма није! Гундулић је Срб. Србенда! Као и сам — србендаш!

— Ма, Краљевић Марко...

— Даље од Марка. Не шал'те се! Турче Турчи Марка пет сто љета — не потурчаше га. Нећете га ни ви пореи пита...

*

Авај, браћо и по Богу! Куд дадосте умље за безумље? Куд нагосте у суноврат, неповрат? Нијесте, Богу хвала, слијепи под очију. На гдје су очи да виде пропаст, провалију бездан; да виде, како сине полнине мирно — тамни и пада с неба јужна звијезда словенска!..

Заурла туђинац — ено, знује и моли се Богу свом: Подрж', подрж', тако... док се не нагрову к'о змије у пролећу, док се не сатру к'о два жрвња љуте намене — док се сплањи не омрзне, не разбрате, и буду ли слуге једни и боже...

И Боги молећ' тако заурла туђинаца — можда и не гријеши!

Или ће по поређи братке наше: руг и поруг гдје се чује:

Словени, Словени — добре слуге, лоши господари!

Ил ће по поређу тешке ваје изјесане, гдје се јаза:

Славјани, Славјани — на народа слуге!
Вн чувари царства и другове туге!
Туђи им сметови, туђи не војнице...
Сви вас пуни мрже, сила вас под се спраши! И. К. С.

Ма, шта то грајиш, бра(т)ле — чим се нерош чим се правдаш, Србе и Хрвате!..

— Није боље, велим, ни по свом свијету словенском. Рус ево — једе једини — ломи Пољака, Пољак гњечи Русина, Чех издавићује Словака, Србљини видимо на Бугарина. Бугари кривичи на Старосрбљане...

Ма, то јест жалост наша голема; ма то и јест проклетињица прије у Словена — од искона.

Узлетања, можда, цара Светомуса — што му сита свијет узалуд, свои рава сут!

* *

Дванајест стољећа минуше у вјечност, к'о бујна ријека у море — од како отуд за Хрвати потегоше и Срби, са отаџбине старих у данашње своје краје и ваје...

од кад се час братимо, а час разбраћујући суједи крај, браћа по крви — Срби и Хрвати... на Југу Словенском.

А лијеп вам лијеп, Боже драги — словенски Југ, на тој амуд ове величајно сињ море Јадранско.

Ја, какав је тамо красота, дивота: планина, долина, поља, голети — гора зелених, дола травних, њива тучних, винограда лозних, маслињака родних, градина рајских, лимуна, наранџе... копна широког мора небелог, језера хладних, извора бистрих, потока кривудавих, ријека пенових.

Да с' нагледам тих дивота и љепоте — тога краја словенског — ваља да имаш десеторо очи соколове, а не тек по два дудеса у глави!

Има, има туд и онуд доста помоћи и држава и за Србе и за Хрвате — и заједно и свакога за се:

доводно земље за рало — вриједној руци рада и зараде;

доводно путева копном и водом — окретној руци трга и промета;

од Београда, до Загреба... до Ријеке, до Задра, до Дубровника, до Котора; од Цетиња до Мостара, до Сарајева, до Верадина — околом у около: од Дунава и Саве — до Дунава и преко Дунава... ено

*

Хрвати и Срби. —

Срби и Хрвати! Иста једне плоти, крви једне крви! Осври'те се — загрл'те се, збратите се браћо разбраћена, да вас види Бог!

Срби и Хрвати!

„Хрвати и Срби! пруж'те руку један другом час прије, браћа сте рођена — да вас не затече напаст у неслози, у свађи у времена тешка, послушајте врапе*)!“ J. J. Ш.

Не потражите старе јаде — не било их!

Не питајте, ко је какав: Хрват или Србин? Ко што хоће да је — нек је: Србин или Хрват. Но сма'те на силу именом и јавом брат брата, један другог:

брат је мио — Србин ил Хрват био!

Ил — да је проклет, због имена по својега гаки брата!

Не питајте ко се како крсти, ко се и не крсти. Ко води крсту са три прста — просто да му је. Ко води крсту шаком цијелом — нек му је. Ко клања и ако улимаде — буд без замјерке!

Брат је мио — које вјере био!

Ил — да је проклет, ко цијеп' вјеро на својега реже брата! И. М.

*) Тако некад пјеваше Србе и Хрвате, [illegible] — пруска [illegible] Штросмајер. Урд.

штава, писаћи ст..., фес и т. д. Све те ствари послао је гоги. Ђорђевић у седам сандука у Биоград. Нездане списе тио требиће одбор за издавање Вукових дјела при штампању тих дјела."

(**Иконостас од слика Паја Јовановића.**) Велики српски сликар Паја Јовановић на молбу српске општине у Долову (Банат) примио се да нарадн слике за иконостас нове цркве, како би — као што сам рече — оставио послије себе и у тој сликарској грани вјечни споменик. Иконостас је израђен по плану архитекта Драгутина Милутиновића, професора у Биограду, у византиском стилу, а слике су тако велике и [illegible], да ће бити, кад их умјетничка личност Паје Јовановића наради, од монументалне вриједности тако, да ће знаменито дјело и Долову и Српству и самом умјетнику служити на славу и част. А да је чисто родољубље, племенита и узвишена мисао руководила нашег врсног сликара у тој намјери, увјериће се свако, кад сазна, да ... општина на ту цијељ није могла више од 6000 форината дати.

(**О српском новинарству**) вадимо из једног „Прашковог" подлистка сљедеће:

Новинарство подигли су у Срба људи који су у шездесетим годинама радили око „Српског Дневника" као Милетић, Јован Ђорђевић, Полит, J. Игњатовић, Ђ. Нушичевић(?), Гига Гершић, Вл. Јовановић; они су подигли значај српског новинарства.

Српско новинарство основано је крајем прошлога вијека у Бечу; али то је био слаб покушај. Прави оснивачи српског новинарства су Димитрије Давидовић и Јанко Фрушић, који су од 1813—1821 год. уређивали српски лист у Бечу. Но у том првом листу биљежили су се само свјетски политички догађаји. Ја сам прегледао те старе листове, па преко читава година и о српском народу нема ни биљешке. Н. пр. о српском устанку под Милошем Обреновићем нијесам нашао скоро ништа. Послије Давидовића и Фрушића највише заслуге има Тодор Павловић, који је обновио српске новине, а послије њега издавање српских новина није се више прекидало. Послије Павловића највише признање заслужује др. Данило Медаковић, који је под Баховом периодом тјешио Србе.

Али се дотле нијесу у народу уновиле политичке идеје у јасним облицима. Било је борбе, било је жеља и нада, али мало је било политичких мисли. У томе је највећа заслуга „Српскога Дневника", који је примио журналистици два друга, модерније правца.

Дотле је српско новинарство било — чудновато. Писало се ребусним млитаво, без живота, без духа, без снаге. Сам Суботић је био најстрашнији кад је овако загрмио: „Држимо, да нам је допуштено, да смијемо примијетити новој влади да у овом питању нема право." Како ће оно Србина да надовоље?!

Али било је прије и доста смијешнога. Тако Медаковић никако није хтио у новинама својим да призна, да је Севастопољ у кримском рату пао. Али је Давидовић познавао своје старе Србе. Кад је у једном друштву био о томе разговор, примјети један стари трговац: Нека пише тако, ја волим, да читам Севастопољ није пао, макар да је и пао, не мени ништа, како је волим.

Милош Лазаревић уредник „Народног Вјесника" оригинално је уређивао лист у Земуну. Он чека темишварске новине, да из њих вади опис светованих прилика доласка царевог у Земун 1862 год. Његов сарадник био је А. Поповић Жуб. Треба лист да изиђе. Уредник каже сараднику: „г. А. ево вам темишварске новине да извадите новости!" — „О је никад не читам те новине." — „Па овдје сво вам требамо(?)" — „Те но готово не читим." — „Па шта ће то радити, треба лист да изађе?" „Нећу ништа, јер — идем у Фенек на славу."

Милош Поповић у Биограду био је политички камелеон, ипак вјешт новинар. Мијењао је све правце, као и Француз Жерарден, који је некад био затуцани монархиста, а умро као ватрени републиканац, догланик Гамбетин. За Милоша Поповића кад је био уредник „Српских Новина" рекао је један конзул Нијемац: „Чудновато! тај човјек узимље табак хартије, штампа на њој ријечи, те каже да су то новине."

Па тек Андрић! „Знате мени не би тешко било да уређујем новине, кад би ми ко рекао, шта да пишем и како да пишем." — овако се он јадиковао једном нашем светском књижевнику. То је ком без сјечелице, на ком нема држаља.

Овакви су били неки наши некадашњи „уредници."

Посљедњи издавач те лоте био је новосадски „Србобран," из кога је онда Михаило полетио ... и кога је уређивао Петар Нинковић, који сам није умио писати, те је управо смијешан изгледао према данашњем оно „Српског Дневника."

Новинарство шири непрестано своје гране гдје на рачун литературе, гдје као мен пијонер. Оно је чедо данашњег вијека. Доба жељезница, телефона и телеграма даје му снагу.

А новинари? Ако су у друштву и уважени и поштовани, слабо их по води. Кажемо на новинаре, а без новина не можемо да живимо. Оно што је један енглески казао за жене, да су нужно зло, то многи читаоци мисле о новинарима.

На западу се бар међусобне лично слажу и приватно добро живе. Имају своја друштва и своје клубове и брину се за своју пензију.

Да ли је мајка родила јунака, који би могао да приближи нас?!

(**Признање народном пјеснику.**) г. Р. Рогановићу, за одговор на познату пискараду, најавили су још ријечима и подгоричка читаоница и неколико учитеља, који нас моле да те изјаве објавимо у штампи. Ево их:

I.

Добили смо „безименом Мостарцу" брошуру од г. Радоја Рогановића народног пјесника — одговор на издајничку брошуру „права истина"; — у којој г. Рогановић на начин једног родољуба ... жигоше ... брошуру и грми ... на одпаднике, издајнике и разбратнике српског народа. — Ми за то топло захваљујемо г. Рогановићу. — Само напријед брате Радо! Живио! Гони издајнике и шпијуне! Ми смо с тобом.

Из сједнице читаонице
Рајова Обод(?), 20 јуна 1894.

II.

Муч ... [illegible]
Издајниче и ...
Шпијуниче ...
Да не лајеш на светињу.
„Народ Ђак"

Друштво наше читаонице примило је пјесму „О безименом Мостарцу," веома дирнуто ријешено је да једногласно захвалимо нашему ... пјеснику г. Радоју Рогановићу, који је тако свјесно ... по ... опресат издајицу и све његове присталице. А ми с наше стране поздрављамо такве народе овијем путем.

Пјесма „О безименом Мостарцу" не односи се само на појединог шпијуна и плаћеника, него на све оне који су у туђини продали „вјеру за вечеру" те су пошли стазом Бранковића од Косова до данас, а који на под туђег скуте кире а стопала су му се лизали у блато, и пропом обрапином показују се пред свијетом, те ... нападају на ону браћу која вјековима своју драгоцјену крв проливаше за очуват образ и поштење, и која одржаше прије и послије непомично ... стијена. „Безименичe" или боље „безобразниче," ... образину с тобом ... лица и ... пред свијетом да знамо бар који си позвануше. А вијеси не заслужио да се о тебе ... твори; но ... ове нека служи ... онијема, која ... нападају на српске светиње, као што си ти и твоје отровано друштво.

Хвала брате Радоје, још дуго и дуго нам пјевао, и овакве свјетинице ћерао; тко је има ... међу нама угнути, труди се и не пуштај да овакав ... даију; тресни пјесмом ... што си научио, и покажи им оно што заслужују, а ми ћемо ... ти се одавати ... будемо вадри.

Прими српске поздрав од нас са врха Зете

Подгорица, на Илин-дан 1894.

Друштво подгоричке Читаонице.

III.

Господине Уредниче,

Неки дан прочитавши сатиричан вијенац нашег пјесника Радоја Црногорца „Безименом Мостарцу" писцу издајничке пасквиле „права истина" напререне против Црне Горе и цијелог Српства — нас неколико учитеља нађосмо се ... проговорити неколико ријечи о томе спјеву; а писцу пасквиле изјавити презрење, што молимо, да у вашем цијењеном листу оштампате:

Кад су све пјесме нашег пјесника Радоја Црногорца у опште патриотске, просте, природне, отворене искрене и разумљиве — то је и ово, што сведочи да пјесник добро зна, да наш народ љуби искреност, па за то му је и омиљен.

Он је тај свој спјев подијелио у три дијела. У првом почиње прво живо и отворено напада „безименог Мостарца," одричући да је Мостарац овако:

Мостар је дом јунаков(?)
Које ...
А не ...
Шпијунчака и ...

Даље пјесник са истом живошћу, а са правим отвореношћу, пуном највећег патриотизма напада безименог писца лажне пасквиле истините, набрајајући заједничке борбе народа српског у свим српским земљама и љубав, која их веже од Косова до данас, на крај ироничан смијех пита:

„Па ... јунаци,
Учините сада штогу,
Да уништите братску љубав,
Да униште братску слогу?!"

А са правим убјеђењем одговара:

„Не, никада то бит' неће
Данас јарко сунце сија
Не ће свагда братске мржње(?)
Наша слава Србадија."

Истим убјеђењем труди се да убједи и „шпијунаке — шпијуне," да ће им посао, на уништење братске љубави међу Србима у свим српским земљама бити узалудан, па их волико-душно савјетује да се окане, али како пјесник како одбију:

„... од ...
... и јунака,
Што ... с душманима
Од Косова без престанка."

„А ... сиромаси:
Беса, глади, жеђи, голи,
Борећи се за слободу
Као орли и сокoли."

Даље наводи витешка дјела, ... витезова и јунака који се бориште за слободу беси, гладни, жедни и голи од Косова до данас, ... шпијуне издајице и улизице:

„А не иду не скут ...
Да ...
И да служе душманима
Као ... и оружје."

Или:

„А не иду под скут туђи,
Да ...
Но ...
Душманима својим ..."

Други дио његова спјева ... дидактичну прету ..., гдје позива омладину српску — пјеснике и новинаре, да се истакну као борци против подривача слоге и љубави српске.

„Ој, ти српска омладино,
Ој, ти српска сјају,
Гони ... шпијуне
Што српство продају! ..."

Трећи дио управља на народ српски и на свештенике и учитеље српске, позивајући их да се истакну као борци против подривача слоге и љубави српске:

„А ви српски свештеници
Што служите Богу
Проклињите ...
Који руше слогу.

И ви српски учитељи
И народне луче,
Нек' и ваша ...
Издајнике бруче.

И ви мама ...
Младе српске ...
Нека сваки шпијунчине
А ... јунаке."

Најпосље пјесник позивље Србе из Херцеговине, међу којима се каже да је писац лажне пасквиле „права истина" — да нађу ту, како пјесник каже „јејину," да је закољу; а завршује свој спјев, ... је да се јави са именом:

„...
...
...
Родом из Мостара?"

Као што се види из цијелог спјева пјесник тврди, да писац лажне пасквиле није Мостарац, под којим се именом крије. — Он то тврди, а то ће потврдити сваки Србин и пријатељ Српства — свако по имa здравог разума и јасне свијести о народу српском у Херцеговини — и по ... да има само једна истина, а не како по мишљењу „безименог Мостарца" судећи по наслову његове пасквиле „права истина." Он то тврди, а тврдимо и ми. Тврдимо да није Мостарац, није Немањин сој; није Србин, а није ни човјек, јер нема својих мисли, ни карактера свог.

Неколико учитеља.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 22 јула

(**С Двора.**) Дознајемо, да је Његова Свјетлост Књаз Петар Карађорђевић одлучио, да се ради васпитавања своје дјеце настани стално у Женеви, гдје је већ и узео стан у најам, те да ће 8 септембра оставити Цетиње. Ми се са овом вијести не можемо још да измиримо, и чисто не бисмо то ни вјеровали, да се у дворцу Његове Свјетлости нијесу почеле ствари већ паковати. Увјерени смо да ће ова вијест тако исто непријатан утисак учинити и у свему нашему народу, јер је Књаз Петар преко ово десет година, што је као гост и зет Господарев пробавио међу нама, својим тактом и својом отвореношћу стекао највише симпатије како на Свијетлом Двору, тако и у народу, те се већ унапријед осјећа празнина, која ће наступити послије његова одласка; а када да се задовољимо његовијем обећањем, да ће у пролеће(?) са својом красном дјецом походити Цетиње, гдје оставља четири мила гроба: своје супруге, брата, шћерке и синчића.

(**Парастос.**) На Илин-дан послије литургије у манастирској цркви био је парастос славне успомене Великом Војводи Марку Петровићу. Присутни су били Њихова Височанства Господар и Престолонасљедник, Његове Свјетлости Књажевић Мирко. Књагиње Јелена и Ана, и много грађанства.

(**Одликовања.**) Његово Височанство Господар изволио је одликовати: г. барона Криж... управитеља ћ. к. режије дувана у Бечу II-јем степеном Даниловог реда; г. Јосипа Свободе, ћ. к. вишег финансијског савјетника у Бечу, г. дра Алфреда Шмита, дворско судбеног адвоката у Бечу и командира Велишу Лазовића из Куча III-јем степеном истога реда; г. Ј. Прола(?), ћ. к. адјункта код главне управе дувана у Бечу IV-јем степеном; и г. Божа Јушковића из Жупе Никшићке V-јем степеном Даниловa реда.

(**Личне вијести.**) Г. Др. В. Богишић, министар правде, повратио се са свог пута по унутрашњости државе. — Г. Нико Матановић министар финансије, повратио се из Беча.

(**Унапређење.**) Ађутант II-ге бригаде, г. Нико Пејановић, постављен је ађутантом Његовог Височанства Престолонасљедника Књаза Данила.

Па, пођ'те у слози, к'о браћа рођена — свак на посо, на дјела велика, на дјела славна.

да и нама свање —
и буде дан —
и дође наше доба!

Шат' онда раширених руку, потеку у ... и Словенци од Триглава и Бугари, од Витоша, кад нас виде — браћу у слози!

* * *

Царство цара Светопука, — царство велико мирено — били су га није;

гине његов цвијет; разнемаж се ... дуж

— хрпну ... разбије, ... вријеме —

тисућа љета — од то доба волом ово сунца отистрже се у вјечност, слом овом неизмјерном. —

тисућа љета — тренут ... вјечности неизмјерне!

Цар Светопук био је премудро. Након њега поништи раздроби то царство словенско... разгради ... и разгради ... германизма.

Ал, иде коло наоколо...

Нисмо ни земљи постојано, нишу на земљи вјечито!

Свијет је ... овом бјегућа: сатиру се ... у себи силна царства и могућа...

Коло од среће ... никад не престаје: ... горе, ето је доље; а но доље — — горе стаје! М. Фр. Г.

И дошао нови вијек — двадесети, носи нове дане нове наде

и молимцу јевропском — Словенину!

Словени живе — ал живот су, дуго вјечни, славни...

жив је народ словенски — не расмотрен, раседмерен... жив, живи ријеч словенска! жив, живи дух словенски!

И тај дух ... Слава свијету братимства и сродства ... утвјимице умљом, знањем, **просветом**.

И све њима, и све боље разбирају Словени утапнице: да су браћа једне крви — једне лозе и корјена, једне порекла...

и у срцу примају, и у срцу усађују свијет цара Светопука: крут до крута у снопу је — брат уз брата у **слози**!

*

Тим, ми, **слози** ви дворите,
чим ви је сунце на истоку:
Благо нама, ако очи
за времена отворите!

Д. Р.

* * *

У Међуданици*) свето браће Ћирила и Методија, 1894, у Новом Саду.

Александар Сандић

*) То је између празника св. Ћирила и Методија у цркви православној 11 (23) маја и у цркви [illegible] 24 јунија (6 јулија). Уред.

РАЗЛИЧИТО.

(Званични извјештај о потресу у Цариграду.) Преко овдашњег царско-отоманског посланства примили смо сљедећи званични извјештај о потресу у Цариграду и његовој околини:

У Цариграду се први дан чуо потрес у уторник 28 јуна у 12 сати и 18 м. послије подне; па у 4 с. и 23 м., у 6 с. и 23. м. и у 11 с. и 18 м.

У сриједу, 29 јуна иза поноћи у 12 с. и 23 м.; у 1 с. и 18 м.; у 3 с. и 3 м.; и у јутро у 5. с. и 18 м.

У четвртак 30 јуна, у јутру у 4 с. и 18 м.; у 4. с. и 47 м. послије подне и у вечер у 8 с. и 41 м.; у 4 с. и 18 м., у 5 с. и 18 м.; и у 6 с. 48 м.

У петак, 1 јула, само једном у јутро.

У суботу, 2 јула, послије подне, у 1 с. и 45 м.; и у 7 с. и 37 м.

Па од суботе до сриједе, 6 јула, у јутро није се више потрес чуо.

Највећи је трајао први дан 6 1/2 до 7 минута, остали су били слабији и нијесу трајали но 1 до 2 секунда.

Ови потреси нијесу учинили особитих штета; које једно здање и која једна кућа даље је пострадала, и већ се поправљају.

Овијем се своде прећерани гласови извјештаја у границе тачности.

(Два знаменита фермана.) „Босанска Вила" доноси ово: „У музеуму старе сарајевске српске православне цркве има неколико султанских фермана. Неки су јамачно и изгубљени, али од сачуваних особито су важна ова два, јер се у обадва спомиње српско име. Један је ферман султана Мустафе од почетка Ребиул 1109. год. или по нашем рачуну од 1697. У њему се спомиње само је српска православна црква у рушевном стању и даје допуштење да се поправи. То је било у оно доба кад је Евген Савојски долазио у Сарајево. Изрично се вели у ферману: Срб милети (српски народ.) Други је ферман султана Селима од 1209. (1792.) у коме вели да је српска црква на Варошу порушена 1209 год. и даје допуштење да се поправи, дуварови и ограде поправи. Изрично вели Срб милети клисеси (срп. народна црква.) Ето најбољег доказа да српско име није у Босни нађено у новије доба, како неки хоће, него је постојало и прије неколико стотина година, па и од самих султана признато и штићено."

(Откривање Даничићевог споменика.) На Петровдан ове год. откривен је на Калемегдану у Београду на свечани начин споменик заслужном српском филологу Ђури Даничићу. Споменик је подигло „Друштво Даничић." Прво је било свечано водоосвећење, а за тим је предсједник друштва „Даничић" изговорио кратку пригодну бесједу. Овој свечаности присуствовао је велики број београдског грађанства са најотмјенијим круговима. Из Војводине присуствовао је свечаном отварању српски историчар г. архимандрит Иларион Руварац. Од стране министарства просвјете присуствовао је отварању г. Сретен Ђорђевић, начелник тога министарства. Споменик је врло лијепо израђен. Попрсје је моделисао Србин умјетник вајар г. Ђорђе Убавкић а исто је врло слично оригиналу. Попрсје је од бронзе, а постоље је исто сано од углачаног црног топчидерског камена, које је израдио београд. општ. архитекта г. М. Антоновић.

(Калуђери као морнари.) Скоро је из Солуна допловио у Цариград необичан брод: име му је „св. Андрија" а носио је руску заставу. На броду су били радознали Цариграђани; морнари су их све из њему повеселили и угостили — само женске не сиједоше на брод ни приступити. Јер бродом заповједник био је игуман а свих 17 морнара — православни калуђери са св. Горе, у калуђерским халинама, са дугом косом а још дужом брадом.

(Оклопњача „Лазар Карно".) На градилишту бродова у Мојрабону код Тулона сврши се управо овијех дана једна од најогромнијих оклопњача француске ратне морнарице, којој су радње започеле 14 јула 1891 и која ће се крстити именом славнога Лазара Карнота, ђеда бившег предсједника француске републике. Дужина брода износи 116 метара, ширина 21·50 мет., дубина, којом сиже у воду 8·30 мет. Има мјеста за 11.980 бачава. Лађу тјерају два строја, сваки од 6200 коњскијех сила. Оклоп брода дебео је од 250 до 450 милиметара. „Карно" је оружан с 2 топа од 30 центиметара, с 2 топа од 27 центим., с 8 топова по 14 центим., с 4 по 65 милимет., с 8 по 47 милиметара, и 10 револверских топова по 37 милиметара, дакле укупно с 34 топа. Трошкови за градњу брода износили су у свему 27,437,259 франака.

(Породица Лесепса.) Да се награде велике заслуге Лесепове, закључила је прошлог уторка главна скупштина дионичара суецког прокопа, да се породици подијели годишњи додатак од 120.000 франака. Ова ће се свота раздјељивати грофици Лесепс, дјеци синова Лесепсових из првог брака и једнакостојни дјеци из другог брака. Госпођа ће до смрти Лесепсове добивати 68.000 фр., а послије његове смрти 45.000 франака, дочим ће свако дијете добивати по 7272 фран. О самом Лесепсу, коме је 89 година, чује се, да спроводи своје вријеме у кључу.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА."

ПАРИЗ, 16 јула. — Сенат је примио закон против анархиста са 205 против 34 гласа.

КОПЕНХАГЕН, 16 јула. — Приспјели су Краљ шведски и Принц Хајнрих пруски.

БЕЧ, 17 јула. — Кнез Арсеније Карађорђевић отпутовао је у Петроград.

МЛЕТЦИ, 17 јула. — Приспио је Кедив Абас-паша и кренуо пут Милана.

БЕЧ, 18 јула. — Надвојвода Вилхелм, боравећи у Бадену код Беча, шетајући на коњу, пао је с коња, и тешко рањен однесен је у стан, гдје је преминуо.

КОПЕНХАГЕН, 19 јула. — Царевић је кренуо јучер на Поларној Звијезди са Принцом Кристијаном, који ће присуствовати на свадбу велике Кнегиње Ксеније.

БУКАРЕСТ, 20 јула. — Краљ је кренуо у иностранство.

БЕЧ, 21 јула. — Краљ румунски је приспио и одма продужио пут у Франкфурт.

ПАРИЗ, 21 јула. — Краљ грчки приспио је у Олобон.

ЛОНДОН, 22 јула. — Престолонасљедница са два сина кренула је пут Русије на свадбу Велике Кнегиње Ксеније.

ПЕТРОГРАД, 22 јула. — Царевић и Принц Хришћијан приспјели су у Петерхоф.

БЕЧ, 22 јула. — Јучер је био спровод Надвојводи Вилхелму. Присуствовали су Ћесар, Принц Фридрих Хохенцолерски, Принц Леополд баварски и Надвојводе.

ЛИОН, 22 јула. — Против убице Карнотовог отпочела је расправа. Он узимље сву одговорност на себе.

КИТАЈСКО-ЈАПОНСКИ РАТ.

ЛОНДОН, 16 јула. — Јапонци су заробили Краља Корејског.

ШАНГХАЈ, 18 јула. — Била је кратка битка. Јапонска посада у Сеулу окупирала је Краљев двор. Краљ тражио интервенцију европскијех представника.

ЛОНДОН, 19 јула. — Главни корпус китајске војске прешао је сјеверну границу Кореје.

ЛОНДОН, 22 јула. — Јапон је објавио формално рат против Китаја. Инглеска ће прогласити неутралитет.

ЛОНДОН, 22 јула. — Влада је наредила концентрацију свога инглеског бродовља у лукама Китаја и Јапона ради заштите инглескијех интереса. Греј је саопштио, да је рат између Китаја и Јапона отпочео, али нема извјештаја о ратнијем операцијама. Министар китајски у Токију одлази сјутра.

†

ЂУРО ПОПОВ ЛЕКИЋ.

Мој милац непрежаљени син Ђуро у 22 години свога живота преселио се у вјечност. — Поповина се разболио 2 јула, видећи да је све гори, би однесен из Цетиња у болницу, ђе поред свега пруженог заузимања г. д-ра Миловића и других о побољшању његова здравља, судбина пресијече на вијек цијели његова живота 14 јула од сажаљења.

Осјећајући се нам потребоћу рачу којој су ми у неколико ублажили са својом у болести и пратњи његова мртвог тијела г. министар војени војвода Пламенац, г-ђа Марица Пламенац, г. г. прото Матановић, Стеван Радовић, Шпиро Поповић и други, којима из дубине душе и срца изручујем велику благодарност, што и свима осталим пријатељима и познаницима који су лично учествовали у мојој превеликој тузи и са мојом браћом и рођацима испратили га и отпратили до вјечне куће.

Сеоца, 16 јула 1894.

Ожалошћени
отац поп **Нико Лекић**.

ОГЛАС

Позивају се књаж. црн. државни питомци, који уче у средњим и вишим школама на страни, да најдаље до 15 августа поднесу књаж. црног. министарству Просвјете свједочанство о уредном посјећавању школе, владању и успјеху у прошлој школској години. Ко до поменутог дана не одазове се, губи стипендију.

Цетиње, 19 јула 1894.

(1—3) **Министарство Просвјете.**

НА ЗНАЊЕ.

Чиним познавим свакога у Подгорици и на страни да мом малољетном сину Панту В. Лукачевићу нешта не даје на вересију, нити новаца на зајам, ни да с њиме ступа у икакве погодбе, јер нешта никоме признати нећу.

Подгорица, 21 јула 1894.

(1—3) **Ђоко Лукачевић.**

ПРОДАЈЕМ

из слободне руке 12 1/2 рала земље у Челини на Грахову са једном кућом и бутигом, све у једном комаду. Ко би хтио купити нека се обрати мени најдаље до потоњег децембра т. г.

Рисан, 14 јулија.

(1—3) **Јово Грахавац.**

ОГЛАС.

Потписати ставља на опште знање, да је уредио и свим потребами снабдио на Кресцу на Његушима близу границе

ХОТЕЛ и ГОСТИОНИЦУ.

Добивају се сваковрсни добра јела и пића, топла и хладна.

ВИНО И ФРЕШКО ПИВО ОД НАЈБОЉЕ ВРСТЕ.

Конак удобан, ред тачан, послуга изврсна.

Кујна је домаћа, цијена умјерена.

Моле се висока господа, поштована публика и путници за што чешћу и многобројну посјету.

Потписати има такођер и на Цетињу добро снабдјевену и свима потребима опскрбљену

ГОСТИОНИЦУ КОД СОКОЛА „КРАЉЕВИЋА МАРКА"

су шест путничких соба за коначење, изврсним јелом и пићем, добром послугом и најумјеренијом цијеном.

Антон Рајевај
(3—3) власник.

ОГЛАСИ.

МЈЕЊАЧКА РАДЊА
„ФОРТУНА"
ОДАВИЋА И ЛЕВИ-А
у
Биограду

води срећке срп. држ. кл. лутрије за VIII-о коло којима ће прво вучење бити на дан 8 (20) јула ов. год. са главним добитком од

франака **30.000** у сребру

а у доцнијим вучењима главни добитци достижу на франака

150.000, 75.000, 50.000, 40.000, 30.000 и т. д. и т. д.

Цијена је за прво вучење 1/1 срећке франака 24, 1/2 12, 1/4 6, и 1/8 3.

Потписати шиљемо на захтјев свакоме „План" вучења и по купи срећку по свршеном вучењу и резултат истог.

Наша фирма стоји трговачком свијету на услуги у свима мјењачким и банкарским пословима.

Све налоге треба упућивати на нашу фирму у Биоград.

Телеграм-адреса „ФОРТУНА" Биоград (3—6) — С поштовањем **Одавић и Леви.**

ЕУРЕКА!

кличу путници на мору, јер нестаде морске болести.

Благонаклоно одликована са Свијетлом Црногорском Књаж. Двору.
Награђена на свијем изложбама творница ракије и ликера
Ивана Марчетића у Задру
(Zara—Dalmazia)

проналазача јединственог против морске болести успјешан ликер „Ambrosia"
препоручава најизврснију своју мараскину (Maraschino di Zara) као и остале ликере властитог производа.
Јамчи за изврсност своје ракије Лозоваче, Шљивовице и Задарског — Грка (Diadora Bitter).

Разашиљање далматинског стола и десертна вина, све уз најповољнију цијену, најбржим и најјефтинијим путем, поштанским подузећем (Nachnahme) ил' иначе.

Представници у Трсту: господа: **Шиманић и Даминовић** са складиштем. — Главно складиште у Цариграду код г-ђе Јоне Давидовића. — Представништва на Истоку: Одеса. — Теодосија. Батум. Солун. — Јанир. — Галац. — Порт-Саид. — Александрија. — Мостар, Сарајево — Београд и т. д.
(3—6)

EPILEPSIE,

Traitement par lettre après la remise d'un rapport circonstancié.
Se diriger à:
OFFICE SANITAS
57, Boulevard de Strasbourg
PARIS
(7—50)

30 новчића једна бочица мастила за печате.
Цетиње. **Карло Ћилен.**

Уредник **Др. Л. Томановић.** — Издавалац: **Држ. Штампарија.** — У књ. црног. државној штампарији.